

10.

Q. D. B. V.
DISSERTATIO THEOLOGICA
DE

ANAMAPTHESIA
AB HOMINIBVS IN HAC VITA
NON OBTINENDA.

QVAM
PRAESIDE
VIRO MAXIME REVERENDO, EXCELLENTISSIMO
ATQVE DOCTISSIMO,
DN. SIGISMUNDO IACOBO BAVMGARTEN

SS. THEOL. PROFESS. PVBL. ORDINARIO,
PATRNO AC PRAECEPTORE OMNI PIETATE AETERNVM
DEVENERANDO

AD DIEM IANVAR. ANNI MDCCXXXIX,
ERVditorVM CENSURAE SVEMITTIT

AVCTOR
ERNESTVS FRIDERICVS KESSELRING,
PRVSSVS.

HALAE MAGDEBVRGICAE,
LITTERIS EMANVELIS SCHNEIDERI, ACAD. TYPOGR.

(5)

10.

AN AMARITERRA
DE HOMINIBUS IN TERRA

DE HOMINIBUS IN TERRA
DE HOMINIBUS IN TERRA
DE HOMINIBUS IN TERRA

VENERANDO THEOLOGORVM IN ALBERTINA,
QVAE EST
REGIOMONTI PRVSSORVM
ORDINI,

VIRIS

MAGNIFICO, SVMME REVERENDIS, EXCELLENTISSIMIS
ATQVE DOCTISSIMIS.

IOHANNIACOBO QVANDT

S. S. THEOL. DOCT. AC PROFESS. PRIMARIO, SACRAE
REG. MAI. CONCIONATORI AVLIC. PRIMAR.
ET SAMB. CONSIST. CONSILIARIO,

H. T.

RECTORI ACADEMIAE MAGNIFICO,
CHRISTOPHORO LANGHANSEN

S. S. THEOL. DOCT. EIVSDEMQUE VT ET MATHEM.
PROFESS. ORDIN. CONCIONATORI AVLIC. ET
REG. ALVMN. INSPECTORI PRIMAR.

FRANCISCO ALBERTO SCHVLTZ

S. S. THEOL. DOCT. ET PROFESS. ORDIN. PASTORI
COETVS PALEOPOLITAMI AC SAMB.
CONSIST. CONSILIARIO.

IOHANNI HENRICO LYSIO

S. S. THEOL. DOCT. ET PROFESS. ORDIN. COETVS
LOEBN. CENS S PASTORI AC SAMB.
CONSIST. CONSILIARIO.

IOHANNI DAVIDI KYPCKE

S. S. THEOL. DOCT. EIVSDEMQUE VT ET PHILOSO-
PHIAE RATIONAL. PROFESS. ORDIN.

DANIELI SALTHENIO

S. S. THEOL. DOCT. ET PROFESS. ORDINARIO,

H. T.
ORDINIS THEOL. DECANO.

DANIELI HENRICO ARNOLD

S. S. THEOL. DOCT. ET PROFESS. ORDINARIO, CON-
CIONATORI AVLICO ET SAMB. CON-
STORII CONSILIARIO.

IOHANNI BEHM

S. S. THEOL. DOCT. EIVSDEMQUE VT ET GRAECARVMLINGV.
PROFESS. ORDINARIO, CONSIST. SAMB. CON-
SILIARIO ET BIBLIOTHECARIO
REGIO.

IOACHIMO IVSTO RAV

S. S. THEOL. DOCT. EIVSD. VT ET ORIENTAL.
LINGVAR. PROFESS. EXTRAORD.

PATRONIS ac PRAECEPTORIBVS
SYMMO HONORIS AC REVERENTIAE CVL-
TV AETERNVM PROSEQVENDIS,

HVNC

STVDIORVM IN THEOLOGIA FRVCTVM
QVALEMCVNQVE

CVM

OMNIGENAE FELICITATIS VOTO

GRATA MENTE

REDDIT

ERNESTVS FRIDERICVS KESSELRING.

DE
ANAMAPTHΣIA
AB HOMINIBVS IN HAC VITA
NON OBTINENDA
DISSERTATIO.

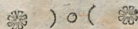
PROOEMIUM.

Magna profecto omnibus in ipsa
vitae praesentis infelicitate re-
mansit felicitas, quod incredibili
nisu atque instinctu ad *Perfectionem*
ceu communem omnium
metam, ferantur mortales. Assē-
qui eam nullus non flagrat, be-
ne multi quoque mediis vti di-
scunt, quibus perfectionem aliquando attingunt, haud
pauci tamen vel consequi nesciunt, vel vana superbia
insolitoque fastu intumescens nubem, vt ita loquar,
prae Iunone amplectuntur. Duplex nimirum homines
quosdam premit imperfectio, & quod imperfectio-
cum omnibus communi laborant, & imperfectos ta-
men

men se esse nescire volunt, atque sic imaginaria aeternum falli potius, quam frui aliquando pristina hominum felicitate. Fuit inter illa, quorum iacturam miseri iam deploramus, insigne quondam hominum decus *Ἀνεπιμαρτυρία*, quam miseri homines in momento repudiare, non tamen, quousque etiam viuant, recuperare valent, atque futura longe beatior vita suis iam accenset praerogatiuis. In votis quidem haberent plurimi, nulla seculis hisce sanioribus hominum profare exempla, qui veritati huic pararent exequias, sed quot quaeſo quantosque non omni tempore verissima & innocentissima haec doctrina insultus experta est, nostris etiam temporibus vehementius instauratos? Hoc itaque prae aliis dissertationis theologiae argumentum seligere non dubitavi, vbi veritatem non minimi momenti in lucem euidentissime ponere, positam vindicare, sicque aduersariis pariter ac veritatis amantibus suo cuique modo prodesse licebit. Rem enim, qua aeterna hominum magna ex parte nititur felicitas, nec meditari satis, nec satis tueri nos posse persuasum habeo. Videmini vero inſimul Lectores mei etiam tacendo consentire, atque non iniquo ausus primos excipere animo. Sic enim, quae alioquin deficere videbuntur, vestra compensabit aequitas. Principia siquidem, quae in dissertatione mea ad fulcienda magis magisque reliqua aliunde adducere necessum credidi, in memoriam hoc ipſo *VOBIS* reuocare magis, quam passim demonstrata transcribere malui, sicque pedem non impedito cursu ad rem ipsam demonstrandam promouere. Dirige vero, *DEVS OPTIME*, gressus meos in veritate Tua!

SECTIO

SECTIO I.

DE
NOTIONE VOCIS ET STATV
CONTROVERSIAE.

§. I.

V T rem, quam meditatur, a capite ordiamur, atque mature omni ambiguitati, quoad fieri poterit, medicinam paremus, in primis statim dissertationis huius lineis notionem vocis pariter, atque distinctiones necessarias, adferre iuuabit. *Peccatum* omne generatim in quacunque *disconuenientia cum lege* consistit, proinde *diversitas* generaliter spectata cuiuscunque peccati absentiam inuoluit, seu omnimodam cum lege conuenientiam & vel *absoluta* siue *essentialis* est, vel *coningens*. Prior, *absoluta* nimirum, est affectio entis, quod per essentialiam siue essentialia perfectiones omnem peccandi possibilitatem excludit.

§. II. DEVS est ens infinitum (per Theol. Nat.) siue illud, quod omnes realitates simul habet. Et quoniam in ente infinito vltioris realitatis defectus locum habere nequit, nulla quoque in ens infinitum siue DEVM limitatio, adeoque nec malum metaphysicum eadere potest. Ens vero finitum, cum illud dicatur, quod non omnes realitates simul habet, quae coexistere possunt, sequitur, in ente finito semper adesse vltioris realitatis defectum siue limitationem, adeoque & malum metaphysicum, quod in illa consistit.

§. III. Omne ens finitum est limitatum, (§. 2.) quoniam igitur homo ad entium finitorum classem pertinet, patet, eandem esse limitatum atque respectu animae facultates eiusdem cognoscitivam atque appetitivam limitibus circumscribi. Facultas cognoscitiua intellectum denotat, qui in facultate res distincte cognoscendi consistit, atque & formaliter & materialiter limitatus de-

prehenditur, quatenus nec omnes res sibi simul, nec illas distincte sibi repraesentare potest, ut nihil confusi admixtum sit a sensibus & imaginatione. (per psychol.) Fieri hinc potest, ut malum confuse sibi repraesentet tanquam bonum. Atque dum intellectus (per Logicam) secundum tres mentis operationes agit, ex falsis repraesentationibus non possunt non profluere iudicia falsa & ex his ratiocinia falsa.

§. IV. Facultati appetitivae tribuimus voluntatem, quae in genere spectata est inclinatio ad bonum utcumque cognitum. Bonum omne & malum vel verum est vel apparens, prout illud statum nostrum perfectiorem vel imperfectiorem & reddit & reddere videtur, & quoniam (per exper.) constat, nos nihil appetere vel averfari, nisi sub ratione boni & mali, hinc infero, voluntatem in appetendo vel averfando sequi repraesentationes boni & mali, adeoque voluntatem sequi intellectum. Intellectus ob limitationem malum confuse sibi repraesentare potest ut bonum, atque sic etiam errare in ideis atque iudiciis, (§. 3.) sed quoniam voluntas in appetendo sequitur intellectum, patet, voluntatem ipsam posse ferri in malum vel bonum quoddam apparens.

§. V. Limitationis, ut vidimus, consequens est, intellectum malum pro bono habere posse, (§. 3.) voluntatem in malum loco boni ferri posse, (§. 4.) adeoque hominem actiones vitiosas, seu legi non conformes posse committere. In actionibus vitiosis consistit malum morale, ergo limitationis in ente intellectu & voluntate praedito consequens est mali moralis possibilitas, siue quod adesse possit. Actiones vitiosae sunt tales, quibus non convenit cum lege, ergo malum morale est peccatum & proinde etiam limitationis in ente intellectu & voluntate praedito consequens est peccandi possibilitas, siue, quod peccatum adesse possit.

§. VI. Ex limitatione seu malo metaphysico fluit possibilitas peccandi, (§. 5.) sed quoniam in ente infinito limitatio est impossibilis (§. 2.), hinc neque possibilitas mali moralis seu possibilitas peccandi per essentiam locum habere potest in ente infinito siue DEO. Affectio entis, quae per essentiam omnem peccandi possibilitatem excludit, est ἀναγκαστική absoluta siue necessaria, (§. 1.)

(§. 1.) ergo enti infinito siue DEO illa competit & quoniam ex essentia entis infiniti fluit, sequitur, esse attributum DEI, atque vt omnia eiusdem attributa ad essentiam pertinere.

§. VII. Sanctitatis DEI notio generalis haec est, quod in exclusione imperfectionum consistat, & respectu quidem habito ad voluntatem diuinam in eo, vt absolute nequeat velle malum, siue in exclusione possibilitatis peccandi per essentiam; sed quoniam his characteribus absolutur notio ἀναμαρτητος absolutae seu essentialis (§. 1. 6.) sequitur, eandem esse sanctitatem ipsam voluntatis diuinæ.

§. VIII. Peccatum omne consistit in disconuenientia cum lege (§. 1.). Lex est regula, secundum quam actiones liberas determinare obligamur; ergo ad peccatum omne requiritur, vt sit disconuenientia actionum liberarum & status inde enati cum lege. Actiones liberae supponunt intellectum & voluntatem libere agentem (per psycholog), proinde in rebus irrationalibus & inanimatis actiones liberae non dantur, imo quoniam haec per essentiam inesse nequeunt, nulla per vtriusque essentiam datur peccandi possibilitas, adeoque irrationalibus & inanimatis competit ἀναμαρτησία essentialis seu absoluta. (§. 1.) Non aliter enim concipi potest in ente peccandi possibilitas, quam si ponimus limitatum, intellectu tamen & voluntate praeditum. (§. 3. 4. 5.) Quoniam vero res irrationales & inanimatae, licet limitatae existant, intellectu & voluntate destituuntur, hinc nec in illis concipi potest peccandi possibilitas.

§. IX. Vocari haec, quam modo delineauimus, ἀναμαρτησία absoluta siue essentialis etiam potest *illabilitas*, atque pariter in eo consistit, vt peccare aliquis nullo modo possit. Hanc vero DEVS homini in statu integritatis & creatione ipsa concedere non potuit, quandoquidem alias per antecedentia hominem vel DEVM (§. 6.) efficere debuisset, vel brutum aut truncum (§. 8.) aliud enim non datur, in quod haec illabilitas cadat; quorum prius contradictorium & impossibile est, posterius vtrumque vero sapientiae DEI refragatur atque finibus diuinis, sui ipsius gloriae

& hominis felicitati grauius repugnat. Aliam itaque homini concessit *ἀναμνησίαν*, de qua nunc agendum.

§. X. *Contingentem* illam vocauimus (§. I.) quae affectio entis dicenda est, vbi peccandi possibilitas non per essentiam, sed determinationem aliam, cuius oppositum etiam possibile est, excluditur, seu aliquis non peccare potest, ita tamen, vt peccare etiam possit, posterius saltem essentiae non repugnet: quae si caute & accurate loquimur, *non peccabilitas* rectius dicitur, quam *impeccabilitas*, illum statum denotans, vt aliquis peccare non possit. Atque haec iterum vel *naturalis* vel *supernaturalis* est; *naturalis*, si ex essentia & natura entis, cui inest, explicari potest. Eiusmodi *ἀναμνησίαν* naturalis, vt ad specialiora deueniamus, fuit in angelis bonis itemque malis, vt & hominibus ante lapsum: intelligitur vero inde simul eandem salua entis essentia etiam abesse potuisse. Et quoniam his omnibus a creatione statim tribui debet *ἀναμνησίαν* contingens naturalis, angelis bonis vero in sacris literis praeterea confirmatio in bono adscribitur, noui inrer *ἀναμνησίαν* antecedentem & consequentem distinctio enascitur; *ἀναμνησίαν* antecedens in eo consistit, vt ex integritate concreatae naturae peccandi possibilitas ad actum non transeat, seu aliquis actu non peccet, licet illud adhuc accidere possit; quod ad statum entium moralium seu liberorum exploratorium pertinet: *consequens* vero, vt accedente exercitio integritas naturae ad habitum adoleverit & peccandi possibilitas per sufficientem illius habitus gradum ad actum transire nunquam possit, seu peccatum, quod per ipsam naturae essentiam antea locum habere potuisset, per habitum actum in bono excludatur: quod ad statum confirmationis refertur.

§. XI. Asseruimus *ἀναμνησίαν* salua angelorum & hominum essentia abesse potuisse (§. 10.), proinde in illis attributum non fuit, sed modus, quia alias lapsus vel angelorum vel hominum plane non euenisset. Quoniam vero in hominibus in statu integritatis concreatae aderat naturae integritas, hinc gaudebant *ἀναμνησίαν* naturali antecedente (§. 10.), quam consequens etiam insecutura fuisset, si tentationes diaboli superassent atque integri-
tas

tas naturae habitum consecuta fuisset (§. 10.), quam in solis angelis bonis in bono confirmatis obtinuisse Scriptura S. docet.

§. XII. Eandem denique in Christo Salvatore nostro fuisse per Scripturam S. constat, Sanctum erat, quod ex Maria nasci debebat, Spiritu S. massam illam, ex qua nascendus erat Christus ab omni peccatorum veneno praeservante, atque humanam ipsius naturam vnctione infinita replente, adeoque per ista pariter ac vnionem arctissimam naturae humanae cum diuina possibilitas peccandi omnino abesse debebat, atque antecedens pariter ac consequens *ἀναμαρτησία* locum habere (§. 10.). Oculos tamen hic vnice in humanam Christi naturam defigimus, respectu enim diuinae naturae eadem ipsi tribuenda est *ἀναμαρτησία*, quam enti infinito seu DEO competere euicimus (§. 6. seqq.) & quae per ipsam vnionem personalem cum humana etiam natura communicata fuit. Quam ob rem toti personae *θεωθεώπου* omnimoda & vtraque haec concedi & potest & debet *ἀναμαρτησία*.

§. XIII. Vidimus itaque, in quibus *ἀναμαρτησία* contingens naturalis locum habuit, nunc ad supernaturalem lustrandam pergimus, quae ex essentia & natura entis, cui inest, explicari nequit atque vim infinitam, ut existat, requirit, & per operationem Dei ad actualitatem perducitur, quibus concreatae naturae integritas, quod in hac vita apud homines incoate tantum fit per regenerationem & renouationem, per peccatum deperdita effectu supernaturali instauratur; consummate autem & plene in vita aeterna. Sed loci huius nondum est, vt euincamus, in quantum eiusmodi *ἀναμαρτησία* in hominem in hac vita constitutum cadat; id potius agendum erat, vt termini necessarii omnes rite explicarentur.

§. XIV. Vt vero vterius omni ambiguitati, quoad fieri poterit, obuiam eamus, per antecedentia iam constare potest, *ἀναμαρτησίαν* hanc, de qua loquimur, minime gentium in eo collocandam esse, vt aliquis a peccatis proaereticis & mortalibus seu dominio & reatu peccati immunis sit, licet peccatis, cum quibus reatus actu coniunctus non est, siue venialibus adhuc laboret, Quoniam enim generalis vocis huius conceptus absentiam cuiuscunque

cunque peccati infert (§. I.), peccata vero venialia omnia ob eodem characteres & similitudinem cum peccatis omnibus, sunt & manent peccata, sequitur, *ἀναμαρτησίαν* in exclusione sola peccatorum mortalium consistere non posse.

§. XV. Denique non infrequens ipsi etiam S. Scripturae haec locutio esse asolet, qua regeniti post regenerationem *perfectis* sensu morali dicuntur. *Perfectio* generaliter consensum variorum ad vnum inuoluit, & talis vel est respectu *partium* vel *graduum*. *Perfectio partium* in regenitis infert consensum omnium ad nouum hominem constituendum requisitorum, vt singula momenta essentialia adsint & vt rite conspirent. Disensus omnis vel ex negatione vel priuatione oritur, realitates vero non possunt non consentire atque perfectionem efficere. Sic in regenitis intellectus deprehenditur illuminatus, voluntas emendata, appetitus sensitivus rationali subiicitur & omnia corporis membra, vt S. S. loquitur, arma iustitiae fiunt, quae, tanquam partes, ad vnum illud, nouum nimirum hominem efformandum, consentiunt & partium perfectionem gignunt. *Perfectio graduum* vero in eo consistit, vt dictae facultates, nouum hominem constituentes, penitus & plenissime inter se consentiant & nullus vquam in singularum mutationibus disensioni locus sit. Vnde simul apparet, nos non de perfectione graduum comparatiua sed totali & absoluta, quae tamen in ens finitum cadit, hic loqui, eamque homini abiudicare, si *ἀναμαρτησίαν* eidem denegamus,

§. XVI. Notione vocis atque indole eiusdem ex antecedentibus nunc perspecta, ad disertationis huius *statum controuersiae* formandum progredimur. Non enim a nobis expectari illa omnia possunt, quae quomodocumque in censum venire possent, atque quandam cum argumento disertationis affinitatem habent. Quando ergo *ἀναμαρτησίαν* ab omnibus in hac vita obtineri non posse contendemus, non de absoluta siue de essentiali (§. I.) quam soli DEO (§. 6.) atque rebus irrationalibus & inanimatis (§. 3.) competere diximus, neque de contingente & quidem naturali antecedente (§. 10.), quam hominibus in statu integritatis & angelis omnibus (§. 10.) vindicauimus, neque etiam de naturali
con-

consequente (§. 10.) quam in angelis bonis (§. 11.) deprehendi probauimus; sed vnice tantum de ἀναμαρτησία supernaturali (§. 14.) & quidem consequente (§. 10.) sermo nobis futurus est, vtrum illa per regenerationem atque renouationem obtineri possit? neque actu obtineatur, & an saepius id fiat, aut rara & difficilis admodum res sit; neque vtrum inchoatiue in hac vita possit obtineri (§. 14.), quod postremum concedimus, priora tamen omnia negamus & pernegamus, inuicte probaturi, ἀναμαρτησίαν supernaturalem consequentem neque per regenerationem neque renouationem ab homine in hac vita obtineri posse. Ex quibus postea facili negotio confici poterit, non denegata licet regentis perfectione partium, perfectionem graduum tamen in illis locum habere non posse.

§. XVII. Certe enim non desunt, qui contrariam huic veritati hypothesin defendere allaborant, quos tribus quasi verbis commemorare non erit superuacaneum. Primo quidem hic notabo *Socinianos*, (a) qui non solum naturalem antecedentem omnibus hominibus tribuunt ἀναμαρτησίαν, sed eandem etiam recuperabilem credunt post lapsum & peccata praegressa. Secundo huc referri debent *Arminiani* (b), qui ἀναμαρτησίαν difficilem quidem & raram admodum, possibilem tamen statuunt. Spectant huc tertio *Anabaptistae* & *Quackeri* (c) atque praeter has turbas *Poiretus*, *Dippelius* alique plures. Quorum catalogo ex recentioribus inferendus *Autor* quidam *Anonymus* in libellis sigillatim editis, quos inferibit: von unschuldigen Wahrheiten erste, andere &c. Unterredung. Conferatur circa argumentum disertationis huius die 6te und 7te Unterredung, in quibus errores circa doctrinam de regeneratione propalat, cuius praecipuas obiectiones & sophismata recentissime promulgata Sect. III. DEO iuuante confutabimus. Scriptum illud erroribus referentissimum & fundamenta salutaris doctrinae impugnans prodiisse dicitur *Francofurti ad Moenum Anno 1735*.

(a) *Socinus* in miscellan. aduersus Mennonitas fol. 77. seqq. *Smalzius* contra Franzium fol. 237. 290. 192.

(b) In Apolog. Confess. cap. XI. *Episcopus* in Lect. sacr. ad 1 Ioh. V. 5.
B
Cur.

Curcellæus in Instit. rel. christi. Lib. IV, & VII. Limborch in Theol. Christian lib. V.
(c) In Colloquio Franckenthal. & Roberti Barclaii Apolog. th. IV.

SECTIO II.
SISTENS
ARGVMENTA NOSTRA.

§. XVIII.

Princeps iam status controuersæ (§. 16.) expositi momentum hoc, vt demonstremus, exposcit: ἀναμνηστῶν ab hominibus in hac vita non posse obtineri. Ad quod rite efficiendum primum argumentum desumimus ab imaginis diuinæ iactura & peccato originali, quod in eius locum succedit, atque naturale est, non nisi ipsa morte penitus auferendum. Loquimur vero hic de imagine DEI primaria & adaequate sumpta, non secundaria, cuius aliqua parte adhuc gaudemus omnes Iac. III, 10. Gen. IX, 6. partem autem nunquam recuperamus. Atque hæc primaria DEI imago absoluebatur conuenientia qualitatum quarundam spiritalium cum perfectionibus diuinis, scientia in primis & sapientia in intellectu; Col. III, 20. Eph. V, 8. Luc. II, 40. 52. Rom. II, 20. 23. 24. atque sanctitate & iustitia in voluntate. Eph. IV, 23. 24. V, 9. 1 Petr. I, 16. Col. VII, 30. Gen. II, 19, 20. 23. 24. Ex utriusque huius perfectionis præsentia non potuit non ἀναμνηστῶν nasci, quæ cum DEO (§. 6.) competat, & homini inesset, contingens duntaxat (§. 10.) consequens, pars etiam fuit illius imaginis diuinæ, quam miseri mortales iam desideramus.

§. XIX. Quicquid enti a prima origine inhaeret aut vi conata producit, naturale dicitur, adeoque ipsam quoque imaginem diuinam, quam a prima creatione atque ex huius gratia habebat, homini naturalem fuisse dicendum est, in primis cum simul ad perficiendam eiusque integritatem moralem constituendam pertinuit, in singulis indiuiduis fuit, naturali etiam propagatione ad posteros transmittenda Gen. I, 26 - 28. Quare neque constitutiue neque consecutiue, sed tum originatiue & principiatiue, tum subiectiue,
tum

tum perfectiue, tum denique transitiue naturalis vocatur. Per S. S. tamen cerri reddimur, naturalem hanc imaginem culpa hominum fuisse amissam, quod, quia factum concernit, a posteriore ex narratione lapsus probandum est. Lex vtrique parentum data erat de non comedendo fructu ex arbore in medio horti, atque poena mortis motiuum illud erat, quod cum lege connexuit DEVS, quo actionem veritatem fugerent, quam etiam auerfabantur, quia gaudebant *ἀναμαρτυρία* naturali antecedente (§. 10.), sed cum illa perfectio non in eo consistit, vt peccare homines non possent, sed in eo, vt non peccare possent: fieri omnino potuit, & factum prohi dolor! est, vt neglecto vsu legitimo facultatum integrarum illegitimus locum haberet & possibilitas peccandi cum *ἀναμαρτυρία* contingente antecedente connexa cum actuali existentia peccati commutaretur. Vbi enim diabolus, seductor, independentem conformitatem cum DEO tanquam bonum verum ipsorum repraesentabat intellectui, qui vt limitatus malum confuse sibi tanquam bonum repraesentare potuit (§. 3.), hinc cum ex falsis ideis iudicia falsa enascuntur (§. 3.), Eua confusis ideis indulgebat, de lege diuina dubitabat, diabolo fidem habebat, hanc imaginariam conformitatem cum DEO affectabat & quoniam voluntas sequitur repraesentationes intellectus (§. 4.) actu sumebat pomum, Adamo porrigebat, comedebat vterque; & quoniam hoc disconuenientiam habebat cum lege, quam ea re scientes volentesque migrauerant, erat peccatum (§. 1.), labebantur & quoniam DEO obedientiam debitam denegauerant, maloque se inquinauerant, insipienti, errando, & peccando sapientiae, iustitiae & sanctitatis originalis iacturam faciebant, atque sic imaginem DEI primariam amittebant vna cum *ἀναμαρτυρία* antecedente connexa (§. 18.) sine qua consequens locum habere nequit (§. 10.). Et quoniam hoc ipso naturae mutatio inducebatur, qua & priuatio & corruptio eiusdem accidit, hinc ipsa eorum naturae conditio, statum illorum imperfectum reddens, est contra legem. In disconuenientia naturae nostrae cum lege consistit peccatum originale, quod proinde nexu indiuiso hanc imaginis DEI iacturam exceperit, atque in ipsam naturam nostram se insinuauit.

§. XX. Sicut imago DEI homini fuit naturalis (§. 19.), ita peccatum originale naturae humanae adeo inhaesit, vt iam singulis indiuiduis inest, ipsa propagatione naturali in posteros transeat, atque cum eorundem origine cohaereat; quam ob rem pariter naturale dicendum est. *Natura* hinc a Paulo *Eph.* II, 3. *filii irae* dicimur. habemus namque naturam peccati labe infectam, quae non accedente alia re, sed in se & propter suam cum Lege disconuenientiam nos irae diuinae obnoxios constituit. S. S. quoque, vt imaginem DEI ad omnes homines spectasse, ita similiter peccatum originale ad omnes, qui caro de carne nascuntur, propagari asserit. Neminem enim illorum, nisi regeneritus fuerit, regnum coelorum ingredi posse *Iob.* III, 5. 6. Saluator testatissimum facit, vnde certum euadit, hominem, dum nascitur, peccatum in se iam habere, quia caro dicitur de carne natus, eiusdem conditionis, status ac qualitatis cum progenitoribus suis, qui peccatores sunt, vnde Propheta *Pf.* LI, 7. in peccato se conceptum, genitum ac formatum esse pronunciat.

§. XXI. Peccatum originale, quamdiu adest in homine, actualia peccata seaturit indefinenter. Est enim iam ipsa natura humana legi difformis (§. 19.), sique etiam vis animae repraesentatiua & appetitiua & quae inde fluunt, siquidem principia vitiiati principia sunt vitiiata; quod *Gen.* VI, 5. VIII, 21. euidentissime confirmatur, vbi *omne sumentem cordis humanae a teneris malum duntaxat esse* pronunciat. Ponamus etiam peccatum originale in mera perfectionis priuatione consistere, aberit certe in homine in actionibus suis relictio, sique contra Legem, quae omnimodam actionum nostrarum relictionem vrget, ager atque peccabit. Actio includit mutationem, mutationes ergo propriae disconuenientiam cum lege haberent, in quo peccata actualia consistunt. Haec ratione subiecti peccantis voluntaria vel involuntaria sunt, quatenus vel scientibus atque volentibus nobis vel ex ignorantia & infirmitate peraguntur: vel ratione euentuum nonnam hanc subeunt diuisionem, vt vel *mortalia* vel *venialia* dici possint, quatenus ex se reatum poenae atque mortis coniunctum vel per accidens non coniunctum habent.

§. XXII. Peccatum originale per ipsam animae discessionem
a cor.

a corpore penitus tolli ex ipsis harum rerum notionibus inter se comparatis ostendi nequit. Mortem eo nonnihil conferre sic quidem concepi potest, quod anima a corpore & organis sensorii soluta, eundem sensuum impetum inordinatum non experiatur qui superiorum facultatum usum legitimum perturbet, neque ea sentiat malorum irritamenta, quibus iam perpetuo sollicitamur ad inordinatos voluntatis motus; vnde tamen nondum efficitur, morte plene auferri peccatum originale, quod neque in corpore solum haeret, sed altius insedit, neque inferiores tantum facultates, sed ipsas superiores persuasit & deprauavit. Oracula vero diuina huius rei fidem faciunt, ex quibus intelligimus naturae corruptionem ante mortem non penitus auferendam, in consummatione cum morte naturali connexa in finaliter credentibus aboleri, peculiari quidem gratiae diuinae operatione, ita tamen, vt ipsa translocatio spiritus emendati ex praesenti sensationum extenarum indole in arctiorem cum Christo coniunctionem & rerum spiritualium diuinarumque sensum fortiorem, neque minus liberatio a crasiori corporis compage spiritum premente & varie impediende, quae ipsis proinde aduentu Christi consummandis hominibus necessaria erit *1 Cor. XV, 51. 52.* ab hac felicissima status nostri commutatione non excludatur. Efficitur illud in iis S. S. locis, quibus tum felicitas futura mortem immediate infecutura describitur *Apoc. VII, 17. 1 Cor. XV, 54.* tum liberatio ab omni malo & plena victoria cum morte coniungitur *2 Tim. IV, 18.* tum desideria sanctorum eam ipsam ob rem mortem anhelantium *Rom. VII, 24. Phil. I, 23.*

§. XXIII. In regeneratione quidem & renouatione imago DEI reparatur & instauratur, sed fieri id ipsum nequit, nisi destruat illud malum, quod in locum imaginis diuinae successit, seu peccatum originale e medio tollatur. Consistit illud in inconuenientia naturae nostrae cum lege (§. 19.), quae si conueniens iterum ei reddenda est, noua vis nostrae modificatione opus est & series mutationum naturalium interrumpenda, quod miraculum requirit, & per recensitos actus supernaturales effectum sortiri debet. Regeneratio primum in eo occupatur, vt fides & noua vita

seu principium actionum legitimarum in homine producatur. Quae re latius sumta & intellectus diuino lumine perfunditur seu vi diuinas doctrinas salutariter cognoscendi donatur, voluntas vero ad dominantem versus DEVM propensionem determinatur, viribusque ipsum colendi agendique propter ipsum inruitur, quod strictiori sensu regeneratio vocatur, & reliquae praeterea hominis facultates emendantur sibi que rite subordinantur. Vnde omnino consequitur, vt peccatum, quod dominans viuuntique fuerat antea, morti tradatur & homo ipsi moriatur *Rom. VI, 2. 6. 11.* atque diuina hac & supernaturali emendatione natura hominis corrupta legi diuinae conuenientior reddatur, peccatum vero mortificatum desinat dominari hominemque in agendo determinare. Hinc vero nequaquam efficitur regeneratione omne peccatum penitus tolli, cum regenerationis continuatione, seu renouatione, ad imaginem DEI magis magisque instaurandam, opus sit.

§. XXIV. Renouatio, vt iam dictum, est regenerationis continuatio atque in eo consistit, ut residuum peccatum magis magisque debilitatum infirmetur, atque imago DEI ad maiores semper gradus euehatur. DEI quidem infinitam potentiam non excederet simultanea & in instanti peragenda operatione hominis liberatio ab omni peccato, seu totalis restitutio pristinae integritatis, qualis in statu primitiuo fuerat, atque in consummatione & gloria olim futura est, si absolute DEVS agere vellet. Sed cum reliquarum perfectionum suarum, maioris etiam felicitatis hominum, licet successiue obtinendae, boni denique publici totius generis humani ratio simul habenda sit DEO sapientissimo; sequitur, vt finibus ipsius conuenientius existimeretur tolerari & relinqui peccatum in regenitis mortificatum & sensim eradicandum, cum ipsorum felicitati futurae nil obsit amplius, ipsis non imputeur, sensum & aestimum gratiae diuinae vtriusque & forensis & medicinalis vna cum eiusdem desiderio & ipsa consummationis cupiditate augeat: consuetudo etiam regenitorum cum irregenitis vtilior ea re vtriusque posterioribus maxime euadat, atque ipsa remuneratio gratuita & victoria ex lucta perpetua a fidelibus reportanda mirifice sic amplifietur. Quam luctam internam perpetuo locum

locum in regenitis habere atque hinc ipsam renouationem imperfectam semper manere & accessionum indigere indubium facit Apostolus Gal. V, 16--34. cum in renatis etiam carnem subinde contra spiritum concupiscere irrefragabiliter testatur.

§. XXV. Dictum fuit in statu controuersiae (§. 16.) ἀναμαρτησίαν homini in hac vita esse impossibile, siue obtineri non posse, & illud quidem respectu habito ad omnes determinationes, sub quibus homines, tanquam indiuidua, quamdiu hic viuunt, deprehenduntur. Sic ad determinationes illorum spectat, quod in ipsis semper detur peccatum originale, (§. 19.) quod in morte demum tollatur (§. 22.), imo reliqua, quae adhuc euicimus.

§. XXVI. Possumus nunc ex his, quae adstruximus, veritatem immotam reddere, ἀναμαρτησίαν in hac vita neque sine regeneratione locum habere, neque per regenerationem, neque renouationem obtineri posse. Idem inter omnimodas sui determinationes etiam peccatum originale habet (§. 19.), quod per omnem vitam ipsi adhaeret (§. 22.), neque in regeneratione (§. 23.), neque renouatione (§. 24.), radicibus extirpatur, sed licet mortificatum sit, quamdiu adhuc adest, actualia peccata, ut causa effectum suum, coniuncta habet (§. 21.), hinc patet, statum illum hominis, ubi possibilitas peccandi ad actum non transit, neque naturalem esse, neque per regenerationem, neque renouationem posse obtineri, siue, quod idem est, ἀναμαρτησίαν in hac vita in homines, quales post lapsum sunt, neutiquam cadere. Obest enim peccatum originale, quod tamdiu impedit, ἀναμαρτησίαν habere posse locum, quamdiu contradictoria in aliquo ente simul stare nequeunt.

§. XXVII. Idem iam ex Scripturae sacrae evidentibus testimoniis inuicte ostendendum erit, inter quae primum locum sibi iure vendicat oraculum diuinum, quod 1 Tob. I, 8. 10. habetur, in quo Iohannes de se aliisque loquitur, qui per fidem in vnione cum DEO erant v. 3. adeoque regenitis, atque de his asserit, si quando dicimus: nos non peccatum habere v. 8. nos non peccasse v. 10. vel se ipsos decipere vel DEVM hoc ipso mendacem facere. Quod sine dubio infert, etiam post regenerationem & in renouatione siue per illam, hanc immunitatem ab omni peccato siue ἀναμαρτησίαν

τησαν obtineri non posse. (§. 1.). Neque existimandum est a Iohanne his verbis cauere, ne ambitiose ostendent *ἀναμαρτυρίαν*, qui ea gaudent, eiusmodi enim DEI beneficium neque fileri aut dissimulari, neque negari professione contrarii possent legitime, sed hoc potius sine ea praecipit, vt profitentes peccata sua veniam consequantur v. 9. atque ab impuritate per gratiam diuinam liberentur. Neque obstat, quod v. 10. de peccatis praeteritis olim commissis sermonem esse dici possit, nam vt non commemoremus a praeteritorum peccatorum mentione non valere consequentiam ad excludenda praesentia peccata, v. 8. 9. discrete proposita, conuexio antecedentium cum v. 6. 7. inprimis, satis demonstrat, Apostolum de praesenti regeneratorum purgatione a peccatis loqui, atque ad illam praeteritorum aequae ac praesentium indignandam agnitionem requirere.

§. XXVIII. Nec minus robor, ad idem euincendum includunt sequentia Script. S. loca, 1 *Reg.* VIII, 46, 2 *Chron.* VI, 36. *Cob.* VII, 21. *Prou.* XX, 19, in quibus omnibus ad literam affirmatur: non dari vllum omnino hominem, qui vel non peccet, vel id ipsum de se gloriari possit, adeoque cui *ἀναμαρτυρία* competat vel competere possit, quae Salomo, non prout ipsi videbatur, sed a Spiritu S. falli & fallere nescio afflatus pronunciat. Neque haec ad imperfectiones Veteris Testamenti, quibus inferior fuit prior oeconomia perfectiori noua, pertinuerunt. Nullibi enim in Nouo Testamento huiusmodi praerogatiua commemoratur, quae proinde fingenda non est.

§. XXIX. Accedit grauissimum Seruatoris optimi verisimique effatum, quo veniam peccatorum quotidianis supplicationibus expeti a discipulis iubet *Matth.* VI, 12. *Luc.* XI, 4. vbi vt ex *Matth.* V, 48. constat, ad illos sermo dirigitur, qui perfecti esse debebant, quemadmodum & Pater caelestis perfectus est, & his hanc orandi formulam praescribit. Sed quid opus esset remissionem peccatorum expeti ab illis, qui perfecti dicuntur, si ea re obtineretur *ἀναμαρτυρία*. *Psalmo* potius XXXII. v. 6. asseueratur, hoc ipsum, peccatorum nimirum remissionem v. 5. omnes sanctos, qui sine dubio regenerati sunt, a DEO sibi expetituros esse: vnde

vnde omnino colligitur a sanctis etiam cum Christo coniunctis, DEVM imitatis, & perfectionis studiosissimis abesse ἀναμαρτησίαν.

§. XXX. Experientiam denique loco demonstrationis habendam esse quis nescit? Sed si exempla illorum, qui in Scriptura S. regenti dicuntur, perlustramus, statim prohibemur, quo minus ἀναμαρτησίαν illos gauisos esse dicamus, id quod singulorum inductione patet, nec, quamdiu nulla in contrarium experientia prostat, a particulari ad vniuersale nos concludere dicendum est. Hoc tamen nullo tempore fieri poterit, quoniam experientia Scripturae S. contradicere nequit. Neque obiici poterit, hoc argumentum actuale duntaxat ἀναμαρτησίαν impugnare, eius tamen impossibilitatem non efficere. Iam enim id sufficit, exinde patere, homines ad vnum omnes hac ἀναμαρτησίαν carere quoad viuunt. Ex quo consequitur simul, ipsam possibilitatem tamdiu dubiam manere & rationibus destitui, donec non solum a priori deriuatur, verum etiam a difficultatibus ex perpetua experientia contrarii oriundis liberetur, saluis DEI perfectionibus, bonitate inprimis & sapientia. Supra etiam (§. 26.) eam possibilitatem locum non habere euicimus.

§. XXXI. Praeterea indubium est, sanioribus saltem, posita causa poni effectum, cessante iterum causa cessare etiam effectum, imo effectum sine causa sibi concipere velle impingere in principia cognitionis omnis humanae. Indubium pariter est ex sacris paginis peccatum naturali sequela post se traxisse mortem etiam naturalem, tanquam causa effectum Rom. V, 12. VI, 23. Gen. II, 17. III, 3. Cessante iam, vt supra dictum fuit, causa omni, omnis necessario cessat effectus, imo effectus sine posita sui causa, cuius est effectus, impossibilis est & contradictionem inuoluit. Fac iam, per me licet, verum esse, ἀναμαρτησίαν per regenerationem & renouationem perfecte obtineri posse, nonne sponte sequitur, si isti etiam debere propterea sublata omni mortis causa omnem eius effectum, nimirum mortem etiam naturalem. Sed medicorum scholae, inprimis anatomicae, satis demonstrarunt, subiacere fabricam corporis humani, ipsamque naturae nostrae constitutionem
C
praesen-

praesentem moriendi necessitati. Quam ipsa etiam experientia optima rerum magistra testatissimam facit, quae indubie comprobatur: omnes manere inevitabile fatum, & calcandam semel esse viam lethi.

§. XXXII. Reliqua argumenta hanc doctrinam confirmantia defumuntur & ex ἀναμαρτυρία, quae soli Christo tanquam praerogativa peculiaris propria fuit, qui per omnia hominibus similis dicitur factus excepto peccato *Hebr. II, 14, 17.* collato c. IV, 15, atque ita necessario comparatus, ut ἀναμαρτυρία non solum omnibus veteris testamenti sacerdotes superaret; verum etiam ab hominibus reliquis peccatoribus segregatus eoque caelestis & divinae indolis *Hebr. VII, 26:* & ex *Rom. VII, 18.* si illae querelae per interpretationem communem ad Paulum regentium applicantur: & denique ex *Iac. II, 2.* ubi omnes multifariam delinquere dicimur. Aliena proinde ab hominibus in hac vita est ἀναμαρτυρία.

§. XXXIII. Status controuersiae (§. 16.) momentum alterum ut nunc etiam tangamus, ordinis ratio postulat. Ex illis vero, quae circa primum dicta sunt, cuius statim innotescere potest, neque perfectionem graduum in hac vita obtineri posse. Consistere eandem dicimus in eo, quando facultates omnes nouum hominem constituentes singulaeque mutationes earum seu actiones plenissime inter se & cum fine suo consentiunt (§. 15.) Quae cum omnem in vniuersum priuationem excludat, sine ea vero peccatum adesse nequeat, sequitur, ut in exclusione peccati cuiuscunque consistat & proinde ipsa sit ἀναμαρτυρία (§. 1.), quae si per regenerationem & renouationem obtineri debeat, esset supernaturalis (§. 13) consequens (§. 10.). Sed quoniam hanc in praesenti vita obtineri non posse in antecedentibus demonstrauimus, iure id ipsum de perfectione graduum pronuntiabimus, quod eorum lem eadem semper est ratio.

§. XXXIV. Conscientem ea in re habeo Paulum ad *Phil. III, 12.* ita loquentem: *Non quod iam apprehenderim vel iam perfectus sim,* nimirum quod ad conformitatem cum Christo atinet, de qua in antecedentibus locutus erat. *sed adhuc scilicet: an aliquando apprehendere possim* illam perfectionem, quam tamen nou
in

SECT. III. SISTENS OBJECTIONVM SOLVTIONES. 19

hac vita sibi pollicetur metam, sed ad futuram vitam refert
vers. 20. 21.

SECTIO III.
SISTENS
OBJECTIONVM SOLVTIONES.

§. XXXV.

VT promissum (§. 16.) nunc praestemus, objectiones examinandae sunt, quibus doctrina haec cum aliqua veri specie impugnatur. Res vero nobis hic non erit cum Socinianis aliisque, quorum objectiones alibi iam passim confutatas legimus, sed debellandum potius summus ob nouitatem Anonymum illum scriptorem *veritatum innoxiarum* nocentissimum, qui recentissime, argumentis ad fallendum instructissimis veritatem illam sollicitauit. In hoc negotio ita verfabimur, vt aduersarium in ordine disputandarum veritatum presse prosequamur, ne quid intractum reliquisse videamur, atque proinde eiusdem sextum & septimum dialogum curatius examinemus, qui vterque totus fere ad disertationis argumentum pertinet, ad impugnandam in sequentibus dialogis eo facilius non solum paedobaptismi, sed omnis etiam baptismi externi necessitatem. Scilicet ab iudicaturus baptismo regenerationem, eam potissimum ob rationem, quod illo initiati a peccatis immunes non sunt, atque ex sua sententia ideo neque regentii dici possent, in hanc doctrinam late excurrit & magno conatu euincere allaborat, per regenerationem conferri *εισαμαχουσιον*, eamque ita comparatam esse, vt regentus non solum non peccare possit, neque actu peccet, verum etiam peccare & labi omnino nullus possit. Quam sententiam suam *Doxophilo* erudendo *Philalethus*, vti per ignorantiam graecorum literarum, quarum tamen scientiam in explicandis oraculis diuinis haepius aetat, doctor colloquens vocatur, ita proponit pag. 431. seqq. *Demn euch einmahl aufrichtig meinen Begriff von dieser Sache zur genauen Prüfung zu übergeben, so glaube ich nach der Schrift, dass ein Wiedergebobrner ein solcher Mensch sey, der nicht sündigen NB. könne &c.*

C 2

&

& paucis interiectis pag. 432: Denn wer nicht nur nach GOTT geschaffen, sondern gar aus GOTT geborn ist, der muß auch aussehen wie GOTT. Deswegen ist die Wiedergeburt nicht nur eine Erneuerung des bestockten Bildes GOTTES, sondern sie ist eine solche Gründung in das göttliche Wesen, daß ein wahrhaftig neugebohrner Mensch so wenig sündigen kan, als GOTT selbst. Atque pag. 448. So wenig aus einem Menschen, der einmahl aus einem menschlichen Saamen geborn ist, ein Ochs oder Esel werden kan, eben so wenig kan auch aus einem Wiedergeborenen wieder aufs neue ein Sünder werden. & pag. 449: Wie der menschliche Saame dergestalt in dem einmahl gebornen Menschen bleibet, daß er sein Wesen, wenn er gleich wolte, nimmermehr verändern kan, also bleibet auch der göttliche Saame in dem Wiedergeborenen dergestalt, daß er nimmermehr wieder sündigen kan. Pag. vero 457: So wenig die Wiedergeburt verlohren werden kan, so wenig kan sie auch erneuert werden, & pag. 477: Ich muß aber meinen Scopum nicht überschreiten, welcher dismahl hauptsächlich ist, die einige Thesen feste zu setzen: **EIN WIEDERGEBOHRNER KAN NICHT SÜNDIGEN.** Folglich daß falsch und erlogen, wenn wir diejenigen, die noch sündigen können, vor Wiedergeborene ausgeben wollen. Cum qua sententia reliquas ita connectit atque systema suum construit, ut statuat, *na sci homines omnes peccato originali continentur*, pag. 463: *a DEO autem creaturas lapsas certo & infallibiliter sine in hac vita sine futura felicitati eisdem reddituro* pag. 444. *sic emendari, ut, si in hac vita id fieri debeat, illuminatio, conversio, renovatio, sanctificatio, iustificatio hoc ordine se excipiant, atque tandem in nonnullis sequatur regeneratio*, pag. 465. *propterea quoque neque Davidem, neque Petrum ante lapsus in sacris literis commemoratos*, pag. 480. *neque Paulum trigesimo tertio a conversione anno regeneratos fuisse*, pag. 571. 572. *hunc postremum tamen eo tandem pervenisse cursumque absoluisse* 2 Tim. II, 7. *distingendum igitur esse inter statum gratiae & regenerationis; ex priori hominem posse excidere, ex posteriori nequaquam*, pag. 610. *neque minus inter credentes sine sanctos & regeneratos*, pag. 605. *inter vivificatos spiritualiter, in quibus spiritus DEI sit & habitet, Christus*

bus quoque non solum sit, quod in omnibus hominibus locum habere debeat, sed haberet, & inter regenitos pag. 568. 590. Ex quibus inter se collatis vera aduersarii sententia cuius abunde constare poterit.

§. XXXVI. *Primum ordine, quod pro confirmando errore suo exhibet, argumentum, ab indole & natura generationis desumitur, siue ex collatione regenerationis cum naturali generatione, ubi sic argumentatur: sicut homo naturaliter natus nunquam, etiamsi vellet, cesfare potest esse homo, formam humanam exuere, aut bestia fieri & in aliam formam mutari; ita regenitus nunquam potest cesfare esse nouus homo, immutari aut peccare. Qua argumentatione sibi adeo placuit, vt facpius eam repetierit risui contrariam sententiam expositurus, dum frequenter regenitum excidere posse regeneratione & peccare negat: So wenig ein wahrhaftig gebobrner natürlicher Mensch, wenn er einmahl als ein wahrer Mensch gebobren, seine menschliche Gestalt verliehren und zur Bestie werden kan, pag. 432. 448. So lange mir keiner ein Exempel zeigen kan, das aus einem wahrhaftig gebobrnen Menschen ein Baer oder Wehrwolff oder ein ander Thier worden (das ich das physice und nicht moraliter verstehe, werdet ihr als ein Gelehrter obnehin begreifen) so lange bleibet allezeit erlogen, das aus einem wiedergebobrnen Kinde Gottes ein Teuffelskind werde pag. 441. Quod sophisima duplici responsione ex ipso aduersario desumpta conuelli potest. Altera eo redit, sacras litteras innumeris locis significare Luc. III, 7. XIII, 32. atque quotidiana experientia satis euinci pag. 441. 513. posse homines obbrutescere, in serpentes venenatos & mordacissimos canes mutari atque ferarum naturam induere, cuius rei exempla non procul accersenda sunt, cum ipse Philalethes verbis allegati loci vltimi, in parenthesi positus, fateatur, moraliter id fieri omnino, physice duntaxat fieri non posse; ex quo consequitur, vt regeneratio vel pro mutatione quadam physica habenda sit, vel argumentatio a re physica, corporea & naturali ad spiritualem, moralem & supernaturalem concludens nihil euineat; non enim sunt res homogeneae, similitudo autem & comparatio, quae illustrationis non argumentationis causa etiam*

in heterogeneis locum haber, non vltra tertia comparationis extendenda est. Altera ex asfertis aliis aduersarii depromitur; pag. 518. enim vehementer indignatur *Philalethes* celeberr. MARPERGRO, qui in Comment. ad Ep. Ioh. pag. 802. scripserat: *Ex DEO nasci idem esse, quod denuo a DEO ad imaginem suam creari, ita, vt hominis tota essentia, peccato penitus deprauata, nouam diuinam indolem, puritatem & sanctitatem consequatur, non vero essentiam plane nouam nanciscatur, vbi apponit: Aber warum denn nicht, Herr Doctor? Ist denn ein von GOTT neugeschaffenes Heutz kein neues Wesen? Wozu nützet doch diese unnütze Einschränkung? Zu nichts, als dasi wir die liebe Erbsünde ja nicht gar ihres Wesens berauben wollen, und also liegt auch bey den besten Beschreibungen, die unsere Theologi von der Wiedergeburt geben, überall der Knittel beym Hunde.* Et paulo post pag. 519: *Eine solche neue Creatur mus ja nothwendig auch ein Wesen bekommen haben, wofie nicht eine Hirngeburt seyn soll.* Pag. vero 472. asserit tantum discrimen inter hominem, seu, vt postea se explicat, naturalem hominem & regnitum intercedere, quantum inter tenebras & lucem, carnem atque spiritum. Quae, vt reliquos errores in vtroque loco commissos non commemoremus, satis comprobant, *Philalethes* statuere aliam esse hominis naturalis indolem, conditionem, naturam, atque vt perperam rem exprimit, essentiam, quam quidem regniti. Vnde sic argumentatur: si homo naturalis ex carne caro natus per regenerationem fieri potest spiritus, aliam naturam, aut, ex formula aduersarii fieri potest consequi, absurdum certe non est & generationis notioni non repugnat, posse etiam regnitum in peccata delabi, immutari & naturae a DEO collatae iacturam facere. Aut enim hae naturae non vere differunt & multo magis, quod etiam per se falsissimum est, diuersae essentiae sunt: aut si differunt & tamen ex vna in alteram transitus per regenerationem locum haber, impossibilis etiam esse nequit eiusmodi transitus ex statu regenerationis in statum pristinae corruptionis.

§ XXXVII. Secundum argumentum, quod omnium frequentissime vrget *Philalethes*, ex I Ioh. III, 9. 6. V, 18. defumit

pag.

pag. 433. 448. 455. &c. 485. &c. 488. &c. 505. 527. 531. &c. 534. licet bis duntaxat loco nominato allegetur; quae verba in fonte ita leguntur: Πᾶς ὁ γεννημένος ἐκ τοῦ Θεοῦ, ἀμαρτίαν ἔποιή, ὅτι σπέρμα αὐτοῦ ἐν αὐτῷ μένει καὶ ἔδύναται ἀμαρτάνειν, ὅτι ἐκ τοῦ Θεοῦ γεννήται. Et posteriori loco: Ὅτι πᾶς ὁ γεννημένος ἐκ τοῦ Θεοῦ, οὐχ' ἀμαρτάνει ἀλλ' ὁ γεννηθεὶς ἐκ τοῦ Θεοῦ, τηρεῖ ἑαυτὸν, καὶ ὁ πορευθεὶς οὐχ' ἄπειται αὐτοῦ. Difficultates, quas exinde necit, aduerfarius, facile euanescent, si regulae hermeneuticae in huius oraculi interpretatione obseruentur, connexionis in primis ratio habeatur, & parallelis locis adhibitis caueatur, ne oracula diuina sibi contradicere existantur, quarum omnium, posterioris in primis, Philalethes studiosissimus alibi videri vult pag. 545. Apostolus enim in eo occupatus est, vt ex praerogatiua adoptionis & regenerationis omnibus, quibuscum ipsi res est, infantibus aequae ac adultis & patribus spiritualibus cap. II, 12 -- 14. communi, studium sanctitatis deriuat commate 3, cuius indolem atque motiua copiose adicit, lectores de indispensabili necessitate & obligatione eiusdem conuicturus, quem in finem filiorum DEI seu iustorum atque filiorum diaboli seu iniustorum discrimen proponit & vtriusque huius diuersae speciei characteres enumeratur prioribus ex DEO natis vitam flagitiosam dominumque peccati continere negat, adeo vt quicumque peccatis operam det, eo ipso a felicissima hac cum DEO coniunctione se alienum declaret. Quod inter alia sic eloquitur: *Omnis ex DEO natus peccatum non patrat, quod semen ipsius in ipso manet: neque peccare potest, quod ex DEO natus est.* Vbi prima propositio nihil aliud pronuntiat, quam *ex DEO natum*, quamdiu conferuet hanc gratiam & regenerationis statum continuet, *voluntarie non peccare*, seu peccata proaeretica cum delectatione & consensu non patrate, quod ipsum Iacobus peccatum complere vocat cap. 1, 14. 15. Phrasin quoque *facere peccatum* idem illud indicare ex verbis Christi patet *Iob. VIII, 34. πᾶς ὁ ποιῶν ἀμαρτίαν, δέσμιός ἐστι τῆς ἀμαρτίας.* *Seruire* autem peccato a Paulo explicatur *Rom. VI, 1. 2. & 12 -- 14. 16 -- 18.* vt consentire & peccato obedire significet. *Secunda* propositio il-

lius

lius indolis regentorum rationem exhibet & principium, quod in verbo DEI viuo ipsis immanente non vero propria eorundem natura deprehenditur *Iob. XV, 7.* Tertia propositio epexegetica prima est, idemque confirmat eiusmodi peccatorum perpetratiōnem a regentis penitus abhorrere. Verba $\epsilon\delta\upsilon\lambda\alpha\sigma\tau\epsilon\upsilon$ non solum de voluntate & impossibilitate morali poni patet ex *Luc. II, 7.* verum frequentissime etiam ponitur de eo, quod sub aliqua conditione in certo quodam statu fieri nequit *Matth. XII, 34. VII, 18. Iob. VII, 7. VIII, 43. XII, 39. XIV, 17. Rom. VIII, 7. 8. 1 Cor. II, 14. Apoc. II, 2.* in quibus locis omnibus homines in aliquo statu constituti negantur aliquid facere posse, quod facere omnino possunt in alium statum atque conditionem translati. Sicut enim ex illis locutionibus *arborem malam non posse ferre fructus bonos, hominem malum non posse bona loqui, hominem naturalem non posse percipere, quae Spiritus DEI sunt, aliisque non sequitur, arborem malam non posse fieri bonam, hominem malum & naturalem non posse fieri bonum & spirituales, atque hac mutatione facta fructus ferre bonos, bona loqui & quae Spiritus DEI sunt, percipere.* quod omnem regenerationem euerteret: ita etiam haec phrasim non sine insigni detorsione huc trahi potest, ut significet, regentium non posse in statum deteriozem transire. Vox vero *peccare*, quae latior per se est, de ea specie peccatorum hic necessario accipi debet, quae in propositione prima sollicite ab Apostolo determinata fuerat. Quarta propositio rationem huius qualitatis altius repetit, asseritque regentis sic comparatos esse non naturae & virium naturalium beneficio, sed quod ex DEO nati sunt. Debet igitur per insignem petitionem principii id omne, quod probandum erat, hic supponi ad aliquam demonstrationis speciem ex hoc oraculo extorquendam. Quod in loco altero *I Iob. V, 18.* pariter necessum erat, in quo ipsa phrasim regentium $\tau\eta\sigma\epsilon\upsilon\ \epsilon\alpha\upsilon\tau\omega\upsilon$ satis offendit, non omne peccandi periculum hic excludi. Sed agendum videamus, quid *Philaleibes* moliat ad refutandam Theologorum nostratium receptam interpretationem. Duobus in locis eundem lapidem mouet. In priori, qui p. 455 existat, obiter distinctionem & limitationem consuetam, qua in-
terpre-

terpretes verba Iohannea reddunt: *reginitus, qua talis, non potest peccare, fugillar, ridet atque in rem suam contra nos transferre conatur, vt ea nihil contra se obrineri ostendat. Audiamus modo eius ratiocinia, quibus ineptius quid vix excogitari potest: Ihr höret, daß ein Wiedergebörner, wenn ihr gleich die ohne Noth erdachre Distinction, qua talis, dazu setzen wollet, nicht sündigen kan. Kan er nicht sündigen qua talis, so kan er auch qua talis den Stand seiner Wiedergeburt nicht verliedren. Kan er nicht aus dem Stande der Wiedergeburt fallen, so hat er auch nicht nöthig, qua talis, dieselbe zu erneuern; und also ist in dieser Stellung ener Articul von der Erneuerung ein ungerheimt Gewüsch. Quae tria vltima verba apprimē huic ratiocinationi inscriptionis loco conueniunt. Certe aut non intellexit voces *qua talis*, aut sententiam nostram de regeneratione seu iteratione regenerationis nesciuit, aut a sana ratione sic argumentando penitus derelictus fuit. Quis quae so hoc unquam somniauit, reginitum qua talem, seu quoad reginitus est, ex statu regenerationis excidere, aut noua eiusdem iteratione opus habere. Posterior locus occurrit pag. 512. &c. vbi ven. MARPERGERI interpretationem falsi conuicturus eiusdem phraeos exempla affert, quorum ibi vnum alterumue ex sacris literis & communi loquendi ratione profertur, vt constet, locutionem controuersam interpretationem aduersariorum non requirere, quam neque admitti posse, illa deinde argumenta demonstrant. In exemplo biblico ex *Math. VII, 18.* desumpto duas paginas confumit, vt neget, Christum illis verbis aliud quid asseruisse, quam arborem malam non posse bonam fieri, neque bonam euadere malam, quod adeo indubium & euidentis esse existimat, vt inter complures sarcasmos grauisimo argumento indignos admodum contrariam sententiam bouino intellectu dignam pronuntiet. Ipsa tamen res & nexus sacratissimorum verborum satis demonstrat, Christum de hominibus sub figura arborum loqui. Donec igitur *Philaethes* hanc asserionem, malam arborem nunquam fieri posse bonam cum doctrinis de corruptione hominis naturali, conuersione & regeneratione, qua homo malus, qui qua talis d quoad malus manebat, immutari & bonus fieri non poterat, & uinitus emendetur & bonus euadit, conciliauerit, nihil plane con-*

tra interpretationem obuia hic phraeos efficit. Quam difficultatem suae interpretationis aut non praeuidit, aut pro sagacitate sua dissimulauit & sicco quasi pede praeterit, quod in reliquis etiam exemplis pag. 516 -- 518. refutandis obrinet, quae ut canis e-Nilo bibens examinat.

§. XXXVII. Nouum argumentum idque ordine tertium ex I Iob. 1. 8. 9. miro quodam artificio effingit *Philaethes*, quo non solum telum ipsi intentatum effugere, sed & in nos retorquere studet. Scilicet facile perspexit, irritam fore interpretationem alterius loci Iohannei atque opinionem suam de impeccabilitate atque illabilitate regenitorum, nisi huic oraculo vis inferatur. Videamus vero quam infeliciter id ipsi ceserit. A pag. 465 -- 471. haec verba varie contorquet ad opinionem suam exculpendum, quorum conaminum summa eo redit, ut contra omnem textus euidenciam asserat, Iohannem hic loqui de statu hominum *ante, in & post* conuersionem & proinde v. 8. describere indolem hominis nondum conuersi, v. 9. autem & ipsam conuersionem, quam in eo collocat, ut *consciamur peccata nostra*, atque, quod ex *Prou. XXVIII, 13.* adiciit, non continuemus, & eiusdem effectum seu consequens in eo esse positum, ut *DEVS pro fidelitate sua & iustitia nobis adimat peccata nosque purget ab omni iniustitia*. Vnde elucescere opinatur, ad conuersionem primum pertinere omnimodam peccatorum omnium cesationem & non continuationem: quae tamen *ἀναμαρτυρία* aut viribus naturalibus praestanda foret, si ex sententia ipsius iustificationem & regenerationem praecedere debeat; aut per regenerationem saltem non obtineretur, cum iustificationem & renouationem sequi demum fingit; deinde etiam DEVM ita conuersis non solum condonare, quo verbo Lutherum vocem *ἀφ᾽* reddidisse indignatur, sed adimere penitus & abolere, atque hominem ab omni iniustitia actu liberare, ut a peccato originali immunis factus amplius peccare non possit. Quae omnia satis dictatorie pronuntiat, arbitratus, lectores omnes *Doxophilo* suo similes fore, qui eiusmodi asseritis ob solum *ἀφ᾽* & *καθάρσιν* suam praebet assensum & doctoris sui eruditionem admirandus ubique suspicit. Nos potius phrasin *ἀφ᾽* & *καθάρσιν* tam diu de remissione seu abolitione reatus peccatorum interpretabimur,

mur, donec *Philalethes* euicerit, illum significatum nullibi in sacris literis locum habere neque admitti posse, ostenderitque, quae ratione homo homini peccata adimere seu ea penitus in alio abolere possit, quod verba *Matth. VI. 12. 14. 15. Luc. XI. 4.* omnino requirerent, si vera essent, quae de sensu illius phraeseos profert. Neque in altera phrasi minus creduli erimus, sed purgationem a peccatis tamdiu de venia peccatoribus concessa sublatoque peccatorum reatu potissimum, non exclusa tamen sublatoque dominii peccatorum simul facta *I Cor. VI. 12.* intelligemus, donec nobis concesserit, Christi discipulos, excepto *Iuda* proditore, omnes puros fuisse, per *Iob. XIII. 10. 11. XV. 3.* quos tamen nondum regenitos fuisse, neque a peccatis immunes asserit in sequentibus: probaueritque nexum ratiocinii sui pag. 470. propositi, quo ex liberatione a peccatis colligit impossibilitatem denuo peccandi. Quod si verum esset, Adamus in statu integritatis aut non immunis fuisset ab omni *adulterio*, aut labi plane non potuisset.

§. XXXVIII. Neque felicior est *Philalethes* in confutandis reliquis pro nostra sententia argumentis. Breuibus nunc ea lustremus, ut innotescat, quomodo eadem impugnet. Ad *Iac. III. 2.* regerit *primum*, Apostolum iis verbis non de peccatis loqui, sed de erroribus seu defectibus ignorantiae, quos in regenitos adhuc cadere largitur; satis sic prouide sententiae suae consulturus, cum immutata vocum significatione biblica & quiduis ex quouis concludendi & elabendi licentia facilis euadat, impudenter ipsi *Iacobo* contradicens, qui c. II. 10. dixerat: *ὅσις ἠελίοι ἐν ἐνῆ, ἡέρονε πᾶντων ἐνέχοις*, quibus verbis indubie demonstrat *ἠελίον* significare peccare & legem violare, ea enim re sola legi obnoxii reddimur atque reatum contrahimus. Deinde addit, concedi *Iacobo* his ipsis verbis, dari posse eiusmodi homines. Quod, si ex sola voce ei colligit, eadem voce coactus fatebitur *Paulum Rom. III. 5. 7.* asserere, nostram iniustitiam commendare *DEI iniustitiam*, quod tam a *Pauli* quam prius a *Iacobi* mente alienum est, si verbis ipsius standum esset, quibus immediate ante hanc phrasin fidem facit, quod multa offendimus *ἀπαιτεῖς*. Contra *I Reg. II. 46.* quod solum ex pluribus *Salomonis* testimoniis producit, reliqua vel ignorans vel dissimulans, obuertit pag. 472. *Salomonem* haec de hominibus, non regentibus

nitis pronuntiare, qui homines esse penitus deserint atque a rege-
 nitis tantum distent, quantum lux a tenebris. Quod pag. 472, &
 473. ita demonstrat: *Solange einer keine neue Creatur wird --- so
 lange kan er freylich nichts anders als sündigen, und daher heist er in
 der Schrift Fleisch. Nun soll aber dieses Fleisch durch des Geistes Ge-
 schäfte gerädret und in Christo eine neue Creatur daraus werden: so
 folgt von sich selbst, das es nicht bleiben darff, und ist also folg-
 lich zwischen einem Menschen und einem Wiedergebörnen ein so
 großer Unterscheid, als zwischen Geist und Fleisch. Folglich sehen
 wir, das, wenn Salomo von Menschen redet, die noch sündigen können,
 er keineswegen von dem neuen Menschen rede, der nach GÖTT geschaf-
 fen ist &c.* Sed si hoc non est circulum committere in demon-
 strando & illud supponere, quod probandum erat, nemini ab hoc
 vitio vnquam cauendum erit. Exempla biblica a rege nitus varie
 lapsis defumta vno icu prostermit *Philalæthes*, negando illos vn-
 quam fuisse ex DEO natos, idque pro auctoritate, quam arrogat si-
 bi, inexcusabili. *Dauidem* ante duplicem lapsum, cuius in sacris li-
 teris mentio fit, discipulos Christi, *Petrum* viuo adhuc Magistro,
Paulum trigesimo tertio a conuersione anno, quoniam *Phil. III, 12.*
 &c. nondum perfectionem se assecutum profiteretur, *Hymenæum*,
Philetum, Alexandrum, Demam, Galatas, ipsosque *Romanos*, quos *Paulus*
Rom. VIII, 9 hortatur, vt carni resistent, ne vitæ spiritualis iac-
 taturam faciant, eosque credentes, de quibus *2 Pet. II, 20.* sermo est,
 iustos etiam & DEI participes *Ezech. XXXVII, 12. Hebr. VI, 4.* ir-
 regenitos fuisse pronuntiat, hac ratione addita, alias enim illos labi
 non potuisse & exhortationes, imo monita Apostoli locum habi-
 ra non fuisse. Quorum ea omnia spectant, quæ a pag. 512 --
 596 disputantur, si a digressionibus & insperatis, quibus sanctissimas
 veritates conspurcat, sarcasms, disceserimus. Argumentum a la-
 psu protoplastorum p. 547. &c. sic amolitur, vt minorem asserat ho-
 minum secundum imaginem tantum DEI creatorum perfectio-
 nem, quam ex ipso DEO natorum, eam ob rationem, quod illi labi
 & peccare potuerint, hi peccare non possunt. Quibus sophisma-
 tibus vix verendum est, ne quis facum sibi facere patiat, nisi sa-
 nam rationem eiurauerit, cuius possessionem sibi soli vindicat *Phi-
 lalæthes*, omnium, qui eum eo non faciunt, orthodoxorum inprimis
 Theo-

Theologorum doctrinam sine mente ridens falseque perstringens. Difficultates, quibus se implicat, affirmando, conuersos sed non regenitos excidere posse vita spiritali, ita tamen, vt iteratio conuersionis & reditus in vitam locum plane non habeat, nunc non vrgebimus, quoniam admodum euagandum foret, si per ambages omnes *Philaletben* prosequi vellemus.

§. XXXIX. Sed ad nouum properandum est argumentum, quarto loco propositum, quod ex congerie absurdorum conflatum est, quibus sententiam nostram premi imo opprimi opinatur. Criminationes has per vtrumque dialogum disperfas colligemus atque singulas examinabimus. *Prima* proponitur p. 458. &c. vbi sic calumniatur: *Nicht meine, sondern eure Lehre und der gantze verkehrte Vortrag der Heils Ordnung macht die Leute desperat, wenn sie sie recht einsehen, oder sicher und frech, wenn sie euch blindlings glauben.* Rei fidem facturus desperationem, primum ex eo deducit, quod statuamus, regenitos perperrando peccata regeneratione posse excidere, illudque in hac vita euitari non posse, regenerationem autem non posse iterari; vnde necessario consequi arbitratur, homini, postquam se regenitum credit, peccatorum commissorum sibi conscio de regeneratione vnquam obtinenda certo desperandum esse. Vbi nemo non videt, quam proterue nostram immuret sententiam, vt desperationis aliquam speciem extorqueat. Nunquam enim diximus, quibusuis peccatis hominem regenerationis iacturam facere, sed proaereticis tantum & mortalibus, quae omnino euitari possunt. Postremam vero propositionem immaturum sui ipsius ingenii foetum nobis obrudit p. 505. &c. a sententia nostra alienissimam. Adicit *deinde* per nostram sententiam hominibus, quoad viuunt, misere desperandum esse de liberatione a peccatis vnquam obtinenda, qua cauillatione vocibus luditur. Fatemur de ἀναστασις homini desperandum esse aequè ad ἀθανασία. Neutiquam vero hinc sequitur, homini de omni liberatione a peccatis desperandum esse, quam ex sententia nostra obtinere potest inchoatam in hac vita & perfectam post mortem, eoque eniti debet. Alteram vero impurationem, securitatis & studii sanctitatis neglecti, vt comprobet, non solum impudentissimo mendacio nostratibus hanc sententiam affingit *Philaletbes*, ficti nominis sui haud

memor, debere in regenitis per omnem vitam dominari peccatum, mentem carnalem dominatum exercere debere per totam vitam p. 468. cuius refutationem ex ipsis verbis *Marpergerianis*, dialogo insertis, desumere potuisset; verum etiam multus in eo est, vt ostendat, sententiam nostram hominibus has cogitationes inspirare, frustra laborari in debellando peccato, super sedendum potius esse hoc labore, quid? quod peccato operam dandam esse, vt habeant, quae DEO confiteantur, gratiam eius consecuturi p. 466. Quae, si quis ex nostra sententia, qua maiorem semper in dies peccati infirmationem vrgemus ad gratiae & regenerationis iacturam effugiendam, deducit, is vel in doctrina nostra ignarum plane se profiteretur vel proterue maledicum. Quod vero sententiae nostrae tam parum obest, quam similis obtractatio ipsius Pauli sententiae *Rom. III, 31. VI, 1.2.* quidquam derogauit.

§. XL. *Secunda* criminatio a *Philalathe* saepius proposita huc redit, sententiam nostram in DEum Christumque Seruatorem perquam iniuriam esse, cum mortem naturalem Christo ipso potentorem faciamus p. 470. & 471. imo satis blaspheme ex DEO monstrum formemus, peccatum aliunde in hominem ingressum puniens, idem tamen ex se suaque natura producens p. 474. nouae creaturae ex se genitae inhaerens, aeternum & indelebile, eoque auctorem atque patronum peccati se declarans p. 475. 476. vt reliqua praetereamus, quibus calumniatur, nos in ipsam DEI naturam sanctissimam peccatum introducere; DEO nos denegare, quod Adami post lapsum fuerat, vt liberos sibi similes generaret & quae plura scommata excogitauit. Horrendum hanc impiamque accusationem blasphemis in DEVM sanctissimum locutionibus, quas tanquam ex nostra sententia fluentes apponit, scatenentem p. 510. & 511. repetit, insignem postea Theologis gratiam facturus apponendo, haec non ita ab omnibus concessum iri, neque explicite illos asserere licet cum doctrina illorum necessario cohaereant. Rem suam vero prodit *Philalathe*, dum istiusmodi arma capessit atque pugnae genus instruit, quod illis solemne est, qui argumentis destituti ad fucum imperitis faciendum, aduersarios criminacionibus, absurdis, periculosisque confectariis ex ipsorum sententia mille fraudibus deductis onerant, atque omnes figurarum rhetoricarum, ex clama-

mationum & interrogationum loculos excutiunt, vt fumum vendant atque impune fallant lectores. Hoc nisi egisset *Philalethes*, neutram nostratibus affinxisset sententiam ab ipsorum mente verisque alienissimam. Nunquam enim morti naturali & soli perse tribuimus peccati abolitionem, multo minus regenerationem in emanatione aut productione nouae essentiae ex DEO collocamus, qua priori essentia sublata homo essentialem DEI naturam consequatur peccatis immunem, qualem regenerationis notionem a se effictam nobis obrudit. Non multum differt ab hac blasphema obrectatione aliud ratiocinium aliquoties a *Philalethe* obiectum, si DEVS regentum a peccatis immunem non praestitit, illud efficere aut non voluit, aut non potuit; vnde consequi arbitratur, nos DEO bonitatem atque sanctitatem denegare p. 475. Sed qua ratione ipse *Philalethes* decantatum hoc dubium, si de origine mali disputaretur & contra statum Adami labilem obiecteretur, soluet, aut no dum pro more suo scabit, eadem quoque ratione huic satisfiet obiectioni, sique ipse inuitus etiam sententiam nostram ab eadem liberabit.

§ XLI. *Tertia* criminationis species, quae utramque paginam scripti sui repleuit, haec redit, vt nostrates contradictionum in hac doctrina arguat. Quam accusationem contra Vener. MRPERGERVM callide sic instruit vt saepius in describendis ipsius verbis exclamet: hoc vel illud a se minus intelligi, vt eo maiori dein licentia in alienum sensum rapere possit ad efformandas contradictiones. Sic e.g. verissimas propositiones: *regentis non licere peccata, certos esse de salute aeterna obuinenda, posse sibi ope diuina a voluntarii peccati cauere, DEVM praecidisse regentis vires non peccandi voluntariae, atque facultatem perseverandi in gratia sufficere* & quae his geminae sunt, cum ascriptionibus, regentis posse peccare, imo in mortalia peccata incidere, posse eisdem aeternae salutis iacturam facere, a peccatis omnibus sibi cauere non posse, conciliari posse pro auctoritate, quam sibi arrogat, negat. Responiones vero, quas ipse praecidit, breuissimis conuellit, pronuntians, haec omnia orthodoxe, id est, stulte, insipide, sine sensu menteque dici. Sed o! quanta *Philalethes* noster species! cerebrum non habet!

§ XLII. Plura adhuc impudentissimarum obrectationum exempla prostant. Sed ad finem properandum est. Quare iam quinto loco argumenta obiectantur in *Philalethe* proposita recensibimus, quas per reliquam tractationem disperfit, in quibus perlustrandis breuissimis esse licebit, eam ipsam ob rationem, quod *Philalethes* omni probatione illorum, si a diatriba enunciatione discesceris penitus supersedit. Pertinet eo locus *primus* Paulinus *Eph* V, 27, p. 243, quem de inhaesiva purgatione singularum ecclesiae membrorum & quidem in hac vita perficienda interpretatur, cum & ipse locus cum contextu & alia oracula pararella facis declarant, sermonem ibi

32 SECT. III. SISTENS OBJECTIONVM SOLVTIONES

ibi esse de omni negotio salutis a Seruatore applicandae, non sola regeneratione, sed per omnem operationum gratiae forensis atque medicinalis oeconomiam peragendo. *Secundum* oraculum defumit ex *Eph. IV, 5.* vbi miro artificio ex verbis *unam esse fidem* colligit, neque amitti, neque amisam instaurari posse fidem p. 457. sibi parum constans, dum saepius affirmat, fidem omnino amitti posse, non vero regenerationem. *Tertium* producit testimonium, teste tamen non nominato, p. 463. ex *Rom. VI, 6. Gal. V, 25, & 2 Cor. V, 17.* congestum, in quibus oraculis excitandis forte non praenudit *Philalthei*, hoc in sequenti dialogo septimo ad regenitos spectare a se negatum iri. *Quartum* oraculum, quod ad stabiliendum errorem suum peruerit, occurrit pag. 483. ex *2 Cor. VI, 14.* petitum, vbi ex verbis Pauli: luci non conuenire cum tenebris, neque Christo cum Beliale, concludit, non posse in iisdem hominibus regenerationem & peccata, diuinam naturam & peccatum originale locum habere, satis quidem incogitanter, cum in explicanda conuersione & renouatione regenerationem praegressa copiose asserit, in eiusmodi hominibus spiritum cum carne luctari, Christoque, quem omnibus hominibus natura inesse ad eos a peccatis vindicandos statuit, bellum perpetuum intercedere cum Satana, lucique cum tenebris. *Vltimum*, quod saepius vrget, ex *1 Iob. III, 8.* petit, ex sine aduentu Christi in destruendis operibus diaboli a Iohanni posito per incredibile saltum argumentando, debere hanc destructionem in regeneratione peragi. Quam determinationem modi & temporis exclusiuam *Philalthei* sine vade oraculis diuinis inferuit.

§. XLIII. Potiora haec sunt, quae rationum vel argumentorum speciem praese ferunt. Reliqua hypothesis erroneis de *ἀνομιαν ἀρεῖ* vniuersali spirituum omnium & iustificatione per imputationem meriti Christi negata nituntur, quorum confutatio tamen loci huius non est, cum haec iam pro argumenti disertationis veritate confirmanda sufficiant. Nostrium nunc potius, Lectores erit, profundissima naturae nostrae corruptione perspecta atque tyrannide peccati, a cuius compedibus in morte demum plene liberabimur, vitae humanae syrtes circumspicte atque caute admodum transnavigare, Deo inprimis & dextram & sinistram versus extrema sollicitate cauenda sunt, si via regia, media atque tutissima ad felicitatem non modo tendere, sed eandem etiam attingere velimus. Alterum, ne elato animo perfectionem nobis persuadeamus & securitati hoc ipso, improviso ruinae minitanti, puluinar suffernamus. Metam ea propter nobis praefixam, conformitatem cum Seruatore, indursum meditemur, quibus quid perfecerimus, quidque superandum adhuc sit, nosse dabitur. Alterum, ne infructuosos plane conatus nostros operati, in virtutis, pietatis atque sanctitatis studio decurrendo animum abiciamus, impossibilitatem timeamus, sed mature ac indefinenter in terris iam ea profequamur, quorum complementum nanciscemur aliquando in caelis. Speramus meliora!

TANTVM!

AESTVMATISSIMO
KESSELRINGIO

SAL. PLVR. DIC.
PRAESES.

Sratum mihi vehementer fuit consilium,
quod cepisti, ex disciplina nostra non disce-
dendi sine publico tirocinatorum praeclare
posteriorum documento. Ex quo enim
huc concessisti, mirifice delectatus sum
ingenio, quod DEI beneficio a natura
habes ad literas eximium et grauius politum, laudabili
virium contentione, animo salutarium doctrinarum
cupido, usque in sanctiori eruditione progressibus factis,
ut facile constaret, non illois TE manibus, sed pro-
paedeutibus rite initiatum a praceptoribus, quos in
academia patria habuisti prudentissimos, intra sindo-
nem et ad interiora rerum diuinarum sacra admissum
E
fuisse.

fuisse. His fundamentis ita iactis apud nos superstructuro quam bene TIBI cesserit singularis opera scholis exegeticis, moralibus, polemicis et disputatoriis data ad amplificandam literarum diuinarum copiam, rectius omnino significari non posse existimaui quam disputatione publica. In qua conscribenda breui admodum temporis spatio, nullae fere, exiguae saltem, fuerunt partes meae. Satius enim putauit ad iudicium de profectibus TVIS ab omnibus eo certius faciendum TVAS TIBI reddi meditationes, quam multam illas immutari. Quare quam mihi exhibuisti elaborationem quoad per negotia, quibus iam distineor, fieri potuit, ita retractaui, postremam imprimis sectionem, ut et TVA maneret, et argumento succincte disferendo satisfaceret. Spem meam scribendo non fellisti, neque dubito, quin expectationem et meam et omnium, qui TE saepius disputantem audierunt in solempni conspectu nullus sis destitutus. Doctrina, quam disputas, ardua certe est, nostrisque temporibus vindicanda omnino ab impugnationibus, quibus varie lacescit. Seditio bellorumque civilium in populo Christi gestorum historia indubie monstrat, adeo arte cohaerere hanc doctrinam de corruptione hominum naturali et peccatis inde enatis, cum gratuita iustificatione nostra per CHRISTVM, quae arcem purioris doctrinae constituit, ut neutra sine alterius periculo sollicitari inquam potuerit. Quantum enim de satisfactione Seruatoris vnicuique de nobis meriti detrahatur, tantum nobis gloriaeque nostrae arrogatur, immo ut cum aliqua specie CHRISTI obedientia vicaria minus indigere videamur, de ipsa lege diuina arrogatur, experientia contrarii comprobante verissime PAVLVM exidisse, vel ipso hoc sensu legem erigi et stabiliri fide ROM. III, comm. XXXI. Nemo itaque vitio vel tetiis, quibus

bus sanctioris doctrinae casta puritas curae cordique est, se
ex erroribus vel leuissimis primum visis in constituenda pec-
cati natura iustificationi CHRISTI que merito periculum
imminere suspicantur. Atque haec ipsa ratio facit, ut tem-
porum, in quae incidimus calamitatem doleamus, quibus opi-
nio de ~~depravatorum~~ hominum DEO vindicatorum animos
multorum peruasit, et late per viscera nostra grasatur.
Non una quidem omnibus, qui in hunc errorem transeunt
sententia sedet, ipsi potius, quod errantibus solemne est, in
partes discedunt. Sunt qui solis regeniis post longum iter,
quod paucorum est, et labores exantlatos, conuersionem, sancti-
ficationem, iustificationem et renouationem emensis illam
vindicant: atque in eo periculosus errant, quod omne peccan-
di periculum a regeniis penitus abesse pronunciant. Alii
tamen rationes aliter subducunt, omnibusque ad DEVM sin-
cere conuersis internum peccatum eiusque reliquias ita abi-
dicant, ut illis ab externis ad peccandum sollicitationibus
cauendum esse, simul edicant, ne quod primis parentibus ac-
cidit, ad legem violandam inducantur. Viderentur hi poste-
riores excusatius et minus periculose errare, atque formulis
magis quam sententiis a puriore oraculorum diuinorum do-
ctrina disidere: nisi ipsa peccati in vniuersum omnis notio
simul conuelleretur, deprauatio naturae ad infantes hac praerogatiua
praedictorum transmittenda negaretur, atque perpetua
CHRISTI imputatio ad praegressorum quidem peccatorum
reatum delendum necessaria, a peccati immunibus cer-
to satis excluderetur. Quare licet aduersarius, cui in hac
dissertatione proximo obuiam itur, ad priorem ordinem per-
tineat, posteriori tamen errori eadem opera satisficit; iisdem
enim armis viri inque pugnatur. Exceptiones et argumenta,
quorum nulla in dissertatione mentio facta est, facile concid-
ent, si speciosiora, quae ab hoc aduersario errori praetenduntur
dis-

discursa fuerint. Neque sanctitatis et pietatis in DEVM hac doctrina prouehendae praetextu imponi sibi temere patientur, qui de salute sua vere solliciti, sui que sibi consciis nec dissimulare quae sentiunt, nec vocibus ludere voluerint, obseruauerintque nunquam felicius secum agi, quam si semet ipsos indignati peccata quotidiana sanguine CHRISTI apprehenso expiauerint atque ex eodem fonte incitamenta et vires DEVM colendi officiamque peragendi desumerint. Sed manum de tabula! Epistolam scribo, non librum. Ipse DEVS malis domesticis medicinam parabit prouidebitque, nequid res sua detrimenti capiat. Ego vero ad TE redeo, amicissime KESSELRINGI. Gratulor TIBI labores academicos, doctrinam singulariorem, et ipsam spem, quam omnibus, qui TE norunt, fecisti. DEVM TIBI comprecor praesentem et propitium, ad eam implendam, bonis litteris et utilitati publice proficuum operam nauandam, TV AMQUE rem, quoad viues DEO vindicatus sancte et feliciter agendam. De me TIBI recipio, nunquam officiorum, quae ab homine TVI amantissimo proficisci possunt, quidquam in me desideratum iri. Ita vale in rem TVAM, meique memor viue. De-
di in acad. Frideric. prid. Id. Ianuar. anni

c1010cccxxxviii.

Na 32.
g

vd 18

ULB Halle
005 367 468

3

10.

Q. D. B. V.
DISSERTATIO THEOLOGICA
DE
ANAMAPTHΣIA
AB HOMINIBVS IN HAC
NON OBTINENDA.

QVAM
PRAESIDE
VIRO MAXIME REVERENDO, EXCELLENT
ATQVE DOCTISSIMO,
DN. SIGISMUNDO IACOBO BAVMG

SS. THEOL. PROFESS. PVBL. ORDINARIO,
PATRONO AC PRAECEPTORE OMNI PIETATE A
DEVENERANDO

AD DIEM IANVAR. ANNI MDCCXXXIX

ERVDITORVM CENSURAE SVBMITTIT

AVCTOR
ERNESTVS FRIDERICVS KESSEL
FRVSSVS.

HALAE MAGDEBVRGICAE,
LITTERIS EMANVELIS SCHNEIDERI, ACAD.

